

Ele?tirel Okuma Özyeterlilik Alg?s? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Ele?tirel Okuma Özyeterlilik Alg?s? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=20888>

Özet

Elektirel Okuma Özyeterlilik Algısı Ölçeği, Abdülkerim Karadeniz (2014) tarafından yükseköğretim öğrencilerinin elektirel okuma becerilerine yönelik sahip oldukları **özyeterlilik algısı** belirlemek amacıyla geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Ölçek, toplam 33 maddeden ve beş farklı alt boyuttan oluşmaktadır. Derecelendirme formatı olarak 5'li Likert tipi bir yapı kullanılmıştır.

Geliştirme sürecinde, uzman görüşlerine dayalı kapsam geçerliliği ve faktör analizine dayalı yapı geçerliliği çalışmaları titizlikle yürütülmüştür. Güvenirlik analizleri, yüksek iç tutarlılık katsayıları (genel Cronbach Alpha= 0,937) ve test-tekrar-test korelasyonu ($r=0,90$) ile ölçeğin sağlam psikometrik özelliklere sahip olduğunu göstermektedir. Bu ölçek, öğrencilerin **elektirel okuma** yeteneklerine dair inançları hakkında detaylı bir şekilde ölçmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Elektirel Okuma, **Özyeterlilik Algısı**, Ölçek Geliştirme, Güvenirlik, Geçerlilik, Eğitim Psikolojisi, Yükseköğretim.

Yazarlar

Abdülkerim Karadeniz

Amaç

Ölçeğin temel amacı, üniversite düzeyindeki öğrencilerin metinleri elektirel bir bakış açısıyla okuma, analiz etme ve değerlendirme yeteneklerine ilişkin sahip oldukları inanç düzeylerini, yani **özyeterlilik algıları**, geçerli ve güvenilir bir biçimde ölçebilecek standart bir araç oluşturmaktır. Bu araç, öğrencilerin elektirel okuma süreçlerindeki algısal güçlü ve zayıf yönlerini belirlemeye yardımcı olmayı hedeflemektedir.

Geliştirilen bu öz bildirim ölçeği, eğitim araştırmalarında ve pedagojik uygulamalarda, elektirel okuma becerilerini geliştirmeye yönelik müdahale programlarının etkinliğini değerlendirmek ve öğrencilerin bu alandaki motivasyonlarını anlamak için kullanılabilir niteliktedir.

Yapı

Elektirel Okuma Özyeterlilik Algısı Ölçeği, sosyal bilişsel teori çerçevesinde, bireyin belirli bir performansla başarıyla gerçekleştirme kapasitesine olan inancı (öz yeterlilik) elektirel okuma becerileri bağlamında ölçmektedir. Ölçek, elektirel okumanın çok boyutlu yapısını temsil eden beş alt faktörden oluşmaktadır.

Bu beş alt faktör, bir okuyucunun metinle etkileşim kurarken gerçekleştirdiği temel bilişsel süreçleri kapsamaktadır: metni sorgulama, detaylı analiz yapma, bilgileri değerlendirme, benzerlik ve farklılıklar ayırt etme ve okunan metin üzerinden mantıksal çıkarımlarda bulunma. Bu yapı, elektirel okuma sürecinin bütüncül bir değerlendirmesini sağlamaktadır.

Geçerlik

Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde geçerlilik çalışmaları iki ana amaçta gerçekleştirilmiştir. İlk olarak, maddelerin **kapsam geçerliliği** (content validity) uzman görüşleri alınarak sağlanmıştır. Bu kapsamda, Veneziano ve Hooper (1997) tarafından geliştirilen kapsam geçerlilik oranı (CVR) kullanılmıştır. Oran 0,80'in altında kalan maddeler ölçekten çıkarılarak maddelerin ilgili yapıyı temsil etme gücü artırılmıştır.

İkinci amaçta, yapı geçerliliği için faktör analizi yapılmıştır. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 256 öğrenci üzerinde gerçekleştirilen ön uygulama sonucunda, faktör yükü 0,40'ın altında kalan 6 madde daha ölçekten çıkarılmıştır. Bu işlemler sonucunda, ölçek maddelerinin elektirel okuma özyeterlilik algısı yapıyla yüksek düzeyde uyumlu olduğu ve beklenen faktör yapısının ortaya çıkardığı tespit edilmiştir.

Güvenirlik

Ölçeğin **güvenirliğini** belirlemek amacıyla hem iç tutarlılık hem de zamana bağlı tutarlılık yöntemleri kullanılmıştır. Zamana bağlı tutarlılık test etmek için 213 öğrencinin katılmasıyla test-tekrar-test yöntemi uygulanmış ve iki uygulama arasındaki korelasyon katsayısı yüksek düzeyde ($r=0,90$) bulunmuştur. Bu sonuç, ölçeğin ölçtüğü yapıyı zaman içinde kararlı olduğunu göstermektedir.

İç tutarlılık güvenilirliği ise **Cronbach Alpha** katsayısı ile hesaplanmıştır. Ölçeğin genel güvenilirlik katsayısı 0,937 olarak belirlenmiştir ki bu, psikometrik açıdan mükemmel bir iç tutarlılık işaret eder. Alt faktörlerin Cronbach Alpha değerleri ise şöyledir: Birinci faktör için 0,866; ikinci faktör için 0,828; Üçüncü faktör için 0,841; Dördüncü faktör için 0,830 ve Beşinci faktör için 0,798. Tüm faktörlerin güvenilirlik değerleri kabul edilebilir seviyelerin üzerindedir.

Faktör Analizi

Yapılan faktör analizi çalışmaları sonucunda Elektirel Okuma Özyeterlilik Algısı Ölçeği, toplam 33 maddeden ve beş farklı alt boyuttan oluşan bir nihai yapıya kavuşmuştur. Bu beş alt boyut, elektirel okuma yeterliliğinin hiyerarşik ve çok yönlü doğasını yansıtmaktadır. Ölçek maddelerinin faktör yükleri, ilgili alt boyutlar güçlü bir şekilde temsil ettiğini göstermiştir.

Ölçeğin nihai yapısı ve alt boyutları aşağıdaki gibidir:

Sorgulama (10 madde)
Analiz (7 madde)
Değerlendirme (6 madde)
Benzerlik ve Farklılıklar Bulma (5 madde)
Çıkarmada Bulunma (5 madde)

Araç

Test Type: Geliştirme (Developmental Scale)

Format: 5'li Likert Ölçeği (1=hiç katılmıyorum - 5= tamamen katılıyorum)

Language Available: Türkçe

Population Group: Yükseköğretim Öğrencileri

Age Group: Genç Yetkinlik

Population Details: Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler (Ön uygulama N=256; Güvenirlilik çalışması N=213)

Test Methodology: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale)

Anahtar Kelimeler

Elektirel Düşünme, Okuma Becerisi, Öz Yeterlilik, Eğitim Psikolojisi, Akademik Başarı, Öğrenci Algısı.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: akaradeniz@ahievran.edu.tr

Correspondence Address: Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Finansman, Ücret ve Test Yılı

Ölçek geliştirme çalışması 2014 yılında tamamlanmıştır. Ölçeğin kullanımı için sorumlu yazar Abdülkerim Karadeniz ile e-posta yoluyla iletişime geçilmesi önerilmektedir. Ticari kullanım ve telif haklarına ilişkin kesin bilgiler yazar tarafından sağlanabilir.

Kaynaklar

Karadeniz, A. (2014). Ele?tirel Okuma Özyeterlilik Alg?s? Ölçe?inin geçerlilik ve güvenirlik çal??mas?. *Bart?n Üniversitesi E?itim Fak?ltesi Dergisi*, 3(19), 113-140. DOI: [10.14686/BUEFAD.201416210](https://doi.org/10.14686/BUEFAD.201416210)

Veneziano, L., & Hooper, J. (1997). A method for quantifying expert judgments. *Journal of Clinical Psychology*, 53(1), 68-69.

Makale ba?lant?s?: buefad.bartın.edu.tr

Ölçe?in orijinal PDF'i buradan indirilebilir: elestirel-okuma-ozyeterlilik-algisi-olcegi-toad.pdf

Ele?tirel Okuma Özyeterlilik Alg?s? Ölçe?i Maddeleri

Ölçek toplam 5 alt boyut ve 33 maddeden olu?maktadır:

Sorgulama (10 m): Okudu?um metinden hareketle yazar?n bak?? aç?s?n? sorgulayabilirim.

Analiz (7 m): Okudu?um metinden genel bir mesaj ç?karmakta zorlan?r?m.

De?erlendirme (6 m): Bir metinde olay, mekân ve ki?i aras?ndaki ili?kiyi belirleyebilirim.

Benzerlik ve Farklılıklar? Bulma (5 m): Okudu?um metinde kurmaca olanla olmayan? belirleyebilirim.

Ç?kar?mda Bulunma (5 m): Okudu?um bir metnin nas?l geli?ece?ini tahmin edebilirim.